

Vlaams
Parlement

ingediend op **1636** (2017-2018) – Nr. 1
20 juni 2018 (2017-2018)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Andries Gryffroy, Axel Ronse, Wilfried Vandaele, Bart Nevens,
Lieve Maes en Sofie Joosen

betreffende het stimuleren
van kleine en middelgrote windturbines

Inleiding

Om de energietransitie in Vlaanderen mogelijk te maken, zal iedereen een bijdrage moeten leveren. De inzet van kleine en middelgrote windturbines (KMWT) kan in Vlaanderen een belangrijke aanvullende bijdrage leveren aan de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen. Hoewel de opbrengst van kleine en middelgrote windturbines voor de globale energiebevoorrading veeleer beperkt is, kunnen die turbines er wel voor zorgen dat kleine en middelgrote ondernemingen (kmo), maar ook hogere appartementsgebouwen, van energie worden voorzien. Daardoor verminderen de toekomstige energiekosten. Bovendien kunnen kmo's hun concurrentievermogen versterken omdat ze beter beschermd zijn tegen eventuele piekende energieprijzen.

Vlaamse bedrijven zorgen er bovendien voor dat de technologie van kleine en middelgrote windturbines volop in ontwikkeling is. Het is dan ook opportuun om die sector voldoende kansen te bieden in Vlaanderen. Het Vlaamse regelgevende kader is echter onvoldoende afgestemd op de mogelijkheden van die vorm van hernieuwbare energieproductie en noodzaakt daarom tot aanpassingen.

Met deze conceptnota roepen de indieners op om een duidelijke omkadering te maken voor kleine en middelgrote windturbines. Zo is er bijvoorbeeld behoefte aan een eenduidige terminologie en aan andere financieringsinstrumenten. Daarnaast zijn ook investeringen in onderzoek en ontwikkeling nodig, zodat de kleine en middelgrote windturbines van morgen een nog betere kwaliteit en een nog hoger prestatierendement kunnen bieden.

1. Potentieel van kleine en middelgrote windturbineprojecten in Vlaanderen

Vlaanderen heeft maar een beperkte oppervlakte om hernieuwbare energie te ontwikkelen. Middelgrote windturbines maken het mogelijk om in het gefragmenteerde Vlaamse landschap windenergie te ontwikkelen die de impact op zowel de omgeving als op ons elektriciteitsnetwerk beperkt. Op die manier vormen ze een aanvulling op de grote windturbines, omdat ze een aantal voordelen hebben:

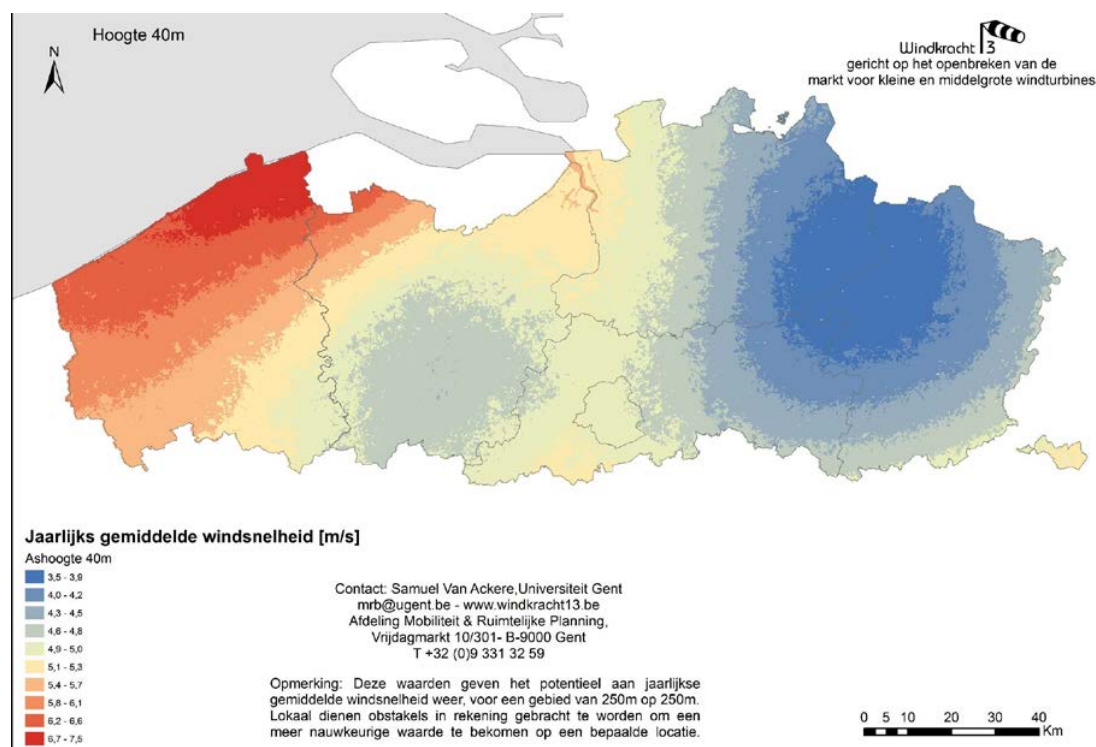
- ze hebben een kleinere visuele impact en geluidsimpact dan grote windturbines, en kunnen zich gemakkelijk in een versnipperd landschap of in een kleinere kmo-zone integreren. Daardoor kunnen ze gemakkelijker deel uitmaken van het cultuurlandschap. Kleine windturbines kunnen zelfs geïntegreerd worden in de structuur van een (appartements)gebouw, waardoor ze niet opvallen;
- kleine windturbines dienen voor de zelfvoorziening van kantoren en appartementsgebouwen; kleine of middelgrote windturbines kunnen industriële bedrijven of kmo-zones en landbouwbedrijven met een grotere energievraag ondersteunen. Voor het gebruik ervan is geen netverzwaring nodig omdat ze hun groene energie onmiddellijk lokaal afzetten;
- ze kunnen geïntegreerd worden in bestaande sites, waardoor er geen afzonderlijke grondaankoop noodzakelijk is, in tegenstelling tot grote windturbines;
- ze werken complementair ten opzichte van zonnepanelen. De wind waait immers harder in de winter, op momenten dat er net weinig zonne-energie voorhanden is. KMWT's draaien bovendien ook 's nachts. Een middelgrote windturbine zou dus een instrument kunnen zijn om kmo's het hele jaar door te voorzien van hernieuwbare energie;
- in de winter zijn ze het meest productief, waardoor ze ook een belangrijke aanvulling betekenen voor bedrijven die al over zonnepanelen beschikken.

Grote windturbines hebben een grote visuele impact op de omgeving en zijn er bovendien op gericht om rechtstreeks het net te voeden, waardoor grote investeringen in het net noodzakelijk zijn. Hoewel de geschatte bijdrage die middelgrote windturbines voor de globale energiebevoorrading kunnen leveren, veeleer be-

scheiden is, gaat het toch over een significante bijdrage van al snel 250 MW aan middelgrote windkracht in Vlaanderen.

Het potentieel, niet alleen voor middelgrote maar ook voor kleine windturbines, is momenteel onderbenut. Volgens het onderzoek van Samuel Van Ackere, Karel Van Wyngene, Greet Van Eetvelde en Lieven Vandeveldde (2015) naar het JERTS-kader – dat is een studie van het juridische, economische, ruimtelijke, technische en sociale kader van kleine en middelgrote windturbines – hebben middelgrote windturbines zeker potentieel in Vlaanderen. Het project Technologietransfer door Instellingen voor Hoger Onderwijs (TETRA) van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (IWT) heeft bewezen dat middelgrote windturbines, in tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd, rendabel zijn, op voorwaarde dat de turbine goed wordt gekozen en de plaatsing zorgvuldig wordt uitgevoerd (JERTS-studie, 2015). De sector is bovendien volop in ontwikkeling, en de nieuwste modellen zijn uitermate betrouwbaar en halen voldoende vermogen, ook op lagere windsnelheden. Het rendement van een KMWT zal dus ook de komende jaren verhogen.

De plaats met het grootste windpotentieel voor kleine en middelgrote windturbines in Vlaanderen bevindt zich voornamelijk langs de kust en de grote riviervalleien (zie figuur 1). De windsnelheid (5 m/sec) op 40 meter hoogte is er voldoende om de plaatsing van middelgrote windturbines toe te laten. Uit de hoorzitting van 21 februari 2018 over het potentieel van kleine en middelgrote windmolens (*Parl. St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1528/1*) blijkt dan ook dat een minimale hoogte van ongeveer 40 meter noodzakelijk is om voldoende windenergie te kunnen oogsten. Die hoogte is nog steeds significant lager dan die van de grote windturbines, die vandaag al snel een ashoogte van 135 meter bereiken.

Figuur 1. Jaarlijkse gemiddelde windsnelheid op 40 meter hoogte (JERTS, 2015).

2. Behoeftte aan een duidelijk en uniform begrippenkader voor windenergie in Vlaanderen

Er is vandaag een onduidelijk begrippenkader rond windturbines. De conceptnota betreffende de realisatie van een 'Fast lane' voor windenergie¹ en de conceptnota betreffende Windkracht 2020² concentreren zich op het stimuleren van grootschalige windenergieprojecten, maar hanteren geen duidelijke definitie van wat nu precies onder een grootschalig windproject moet worden verstaan. Door geen apart kader te definiëren voor kleine en middelgrote windturbines worden die turbines al snel op dezelfde manier behandeld als grote windturbines. Daardoor worden de ontwikkelingskansen voor kleine en middelgrote windturbines beperkt, terwijl ze net een veel kleinere impact hebben op hun omgeving. Kleine en middelgrote windturbines zijn in uiteenlopende vormen beschikbaar en de technologie is in volle ontwikkeling. Het ruimtelijk beleid en het energiebeleid moeten daarop inspelen en de nodige ruimte laten voor ontwikkeling. Het gaat bovendien om een industrie waarin Vlaamse bedrijven mee het voortouw nemen.

2.1. Omgevingsvergunning en VLAREM-regelgeving

Met de invoering van de omgevingsvergunning op 1 januari 2018 werden de administratieve lasten voor de aanvragers van windturbines verlaagd en werd het vergunningensysteem vereenvoudigd door te werken met één unieke procedure: de omgevingsvergunning, die in de plaats komt van de aparte bouwvergunning en milieuvergunning, die bij twee verschillende overheden moesten worden aangevraagd. Daarbij is ook de bevoegdheidsverdeling vereenvoudigd³:

- een omgevingsvergunning voor windturbineprojecten met een vermogen van minder dan 1500 kW (per turbine) wordt verleend door het college van burgemeester en schepenen;
- een omgevingsvergunning voor windturbineprojecten met een vermogen van meer dan 1500 kW (per turbine) wordt verleend door het Vlaamse Gewest als het project zich bevindt binnen de zeehavengebieden of als het gaat om projecten vanaf vijf turbines;
- windturbineprojecten tot vier turbines met een vermogen van meer dan 1500 kW (per turbine) buiten havengebieden, worden beoordeeld door de provincie.

Dat betekent dat de gemeentebesturen vanaf januari 2018 de vergunningverlenende overheid zijn voor kleine windturbines, maar ook voor middelgrote windturbineprojecten met een vermogen kleiner dan 1500 kW (per turbine), zolang ze geen deel uitmaken van een klasse 1-bedrijf, of van een provinciaal of Vlaams project.

In het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning wordt bovendien geen onderscheid meer gemaakt volgens de hoogte van de windturbines. Het vermogen wordt in het Omgevingsdecreet louter gebruikt voor het bepalen van de vergunningverlenende overheid (Vlaamse Gewest, deputatie, gemeente) en houdt geen verband met vergunbaarheid, zonering of wenselijkheid.

¹ Conceptnota aan de Vlaamse Regering, Betreft: Realisatie van een 'Fast Lane' voor windenergie, ingediend door de viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, Annemie Turtelboom en de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege, 20 maart 2015.

² Nota van de Vlaamse Regering, Conceptnota Windkracht 2020, ingediend door viceminister-president en Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie Bart Tommelein en de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege, 14 maart 2017 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1101).

³ Bijlage 1 en 2 bij het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten ter uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning.

Ook de sectorale milieuvorwaarden van VLAREM over slagschaduw, geluid en veiligheid⁴ maken geen onderscheid op basis van de hoogte of het vermogen van de turbines. De VLAREM-indelingslijst maakt immers alleen een onderscheid op basis van het vermogen. Bovendien is een inrichting met een vermogen van minder dan 300 kW niet ingedeeld en hoeft er dus geen milieuvergunning voor aangevraagd te worden. In Wallonië is een milieuvergunning pas verplicht bij een vermogen van 500 kW⁵, terwijl dat in Vlaanderen vanaf 300 kW is. Het verhogen van die grens in Vlaanderen kan de administratie voor middelgrote windturbines tussen 300 en 500 kW vereenvoudigen.

2.2. Omzendbrieven als leidraad?

Omzendbrieven zijn indicatief van aard, maar kunnen een belangrijke impact hebben bij de beoordeling van aanvragen voor windturbineprojecten. Zo werd de intussen opgeheven omzendbrief LNE/2009/01 – RO/2009/01, Beoordelingskader voor de inplanting van kleine en middelgrote windturbines, vroeger streng gehanteerd door het lokale niveau. Dat zorgde voor extra eisen, bijvoorbeeld voor de afstand tot de perceelgrens, en fnuikte de ontwikkelingskansen van die vorm van groene energie.

Zoals bleek uit de hoorzitting, maken de vergunningverleners en de sector nog steeds het onderscheid tussen kleine, middelgrote en grote windturbines uit de inmiddels opgeheven omzendbrief:

- kleine windturbines: ashoogte van minder dan 15 meter;
- middelgrote windturbines: ashoogte van meer dan 15 meter en een vermogen van minder dan 300 kW;
- grote windturbines: vermogen van meer dan 300 kW.

Door de opheffing van die omzendbrief op 14 november 2016 is dat onderscheid evenwel niet langer opgenomen in de regelgeving. Er gelden echter nog steeds richtlijnen voor grootschalige windturbines, die zijn opgenomen in omzendbrief RO/2014/02, Afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines. Dat afwegingskader zou verkeerdelijk kunnen worden gebruikt om de vergunning van middelgrote windturbines te verlenen. Het onderscheid tussen verschillende soorten van windturbines is dus opgeheven en zorgt voor onduidelijkheid bij de producenten, de vergunningaanvragers en de vergunningverleners. Vergunningverleners nemen immers de richtlijnen uit die omzendbrief over voor middelgrote windturbines, terwijl die strikt genomen alleen gelden voor de ongedefinieerde 'grootschalige' windturbines. West-Vlaanderen hanteert bovendien een eigen kader, maar ook dat gebruikt oude terminologie, wat de onduidelijkheid in die provincie nog vergroot.

De vroegere beleidsvisie van de Vlaamse overheid in de omzendbrief voor kleine en middelgrote windturbines is op verschillende punten achterhaald en werd daarom opgeheven. Er is echter nog geen nieuwe omzendbrief die kleine en middelgrote windenergie stimuleert of een duidelijk kader creëert waarbinnen de ontwikkeling van middelgrote windturbines mogelijk is. Aangezien KMWT's ook bij lagere windsnelheden energie produceren en minder overlast veroorzaken, zijn de ontwikke-

⁴ Afdeling 5.20.6 van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (VLAREM II), gewijzigd op 23 december 2011.

⁵ Besluit van de Waalse Regering van 13 februari 2014: Arrêté du Gouvernement wallon portant conditions sectorielles relatives aux parcs d'éoliennes d'une puissance totale supérieure ou égale à 0,5 MW, modifiant l'arrêté du Gouvernement wallon du 4 juillet 2002 relatif à la procédure et à diverses mesures d'exécution du décret du 11 mars 1999 relatif au permis d'environnement et modifiant l'arrêté du Gouvernement wallon du 4 juillet 2002 arrêtant la liste des projets soumis à étude d'incidences et des installations et activités classées (Belgisch Staatsblad, 7 maart 2014 – in werking getreden op 17 maart 2014), <http://environnement.wallonie.be/legis/pe/pesect074.html>.

lingskansen ervan toegenomen. Verschillende beperkende factoren die in de vorige omzendbrief waren opgenomen, zijn bijgevolg niet langer van toepassing.

Een nieuwe omzendbrief voor kleine en middelgrote windturbines (van minder dan 1500 kWp) zou kunnen helpen om een positief kader te scheppen, waarin die turbines ontwikkeld kunnen worden. Het is daarbij niet de bedoeling om in concurrentie te treden met de ontwikkeling van grote windturbines, maar om aanvullend te werken. KMWT's moeten dus geplaatst worden op plaatsen waar grote windturbines moeilijk kansen kunnen krijgen. Een grote windturbine kan immers niet op de bedrijfssite van een landbouwbedrijf worden geplaatst, terwijl dat voor een KMWT net wel gepast is. Een KMWT sluit bovendien mooi aan bij de schaalgrootte van een bedrijfssite (zie figuur 2-3). Het is daarom belangrijk dat er richtlijnen komen over de manier waarop kleine of middelgrote windturbines deel kunnen uitmaken van bedrijfssites en appartementsgebouwen. Een windturbine op een bedrijfspark mag bijvoorbeeld geen probleem vormen omdat die te dicht bij de perceelgrens zou staan (zie oude 45°-regel). Over de overlast voor omwonenden en/of lichthinder moet immers de VLAREM-wetgeving uitsluitel kunnen bieden. Het aantal uitsluitingscriteria uit de vorige omzendbrief moet bijgevolg beperkt worden en er moet worden voortgebouwd op de VLAREM-richtlijnen.

Figuur 2. Een middelgrote windturbine naast een grote windturbine (presentatie XANT, hoorzitting 21 februari 2018).

Voor appartementsgebouwen kan bijvoorbeeld ook de voorkeur worden gegeven aan turbines die deel uitmaken van de vorm van het gebouw en dus niet als aparte eenheid eruit springen. Positieve selectiecriteria kunnen helpen om de vrees voor KMWT te overwinnen.

Uit de onderstaande afbeelding blijkt duidelijk dat een middelgrote windturbine deel kan uitmaken van de bedrijfssite en er amper opvalt, terwijl een grote windturbine het landschap domineert.⁶ De windgids zou de vergunningverlenende overheden kunnen ondersteunen om de impact van middelgrote windturbines ten opzichte van grote windturbines te verduidelijken.

⁶ Windmolenplanner (2015), de impact van windturbines visueel getest, via <http://windmolenplanner.be>.

Figuur 3. Simulatie turbine van 3 MW en turbine van 160 kW (blauwe cirkel), luchtfoto (Windmolenplanner, 2015).

2.3. Overheadkosten beperken

Door de oude omzendbrieven waren heel wat studies noodzakelijk, wat de kosten voor KMWT's de hoogte in joeg. Opgelegde extra studiekosten kunnen immers sterk doorwegen. Het is vanzelfsprekend dat een windstudie, die kan oplopen tot 30.000 euro, niet kan als de kostprijs voor een middelgrote windturbine bijvoorbeeld maar 300.000 euro bedraagt (voor ongeveer 300 kW). De milieueffectenrapportage moet daarbij ook zo eenvoudig mogelijk worden gehouden. Hoe meer extra studies worden gevraagd, hoe lager het rendement van een turbine zal zijn, waardoor de noodzaak aan ondersteuningsmechanismes zal stijgen. Het is dan ook belangrijk dat omzendbrieven geen extra eisen stellen op het vlak van studies en andere overheadkosten. Zo is een studie over het rendement van een windturbine niet noodzakelijk. Het is immers het bedrijf of de investeerder zelf die zijn risico moet berekenen.

3. Investeringssteun voor middelgrote windturbineprojecten

De energiekosten zullen in de toekomst een belangrijke impact hebben op ons concurrentievermogen. Zo zijn de energiekosten voor de diepvriesgroentebedrijven in Vlaanderen gestegen tot boven hun loonkosten. Met de huidige ondersteuning en bij 100% zelfafname verdient een middelgrote windturbine vandaag zichzelf al op zes tot acht jaar terug. De turbine heeft een levensduur van meer dan vijftien jaar, waardoor ze een ideale energievoorzienaar is voor bedrijven met een constante 'base load', zoals koel- en diepvriesbedrijven of tuinbouwbedrijven.

Middelgrote windturbines kunnen een belangrijke rol spelen in het beschermen van bedrijven tegen sterke energieprijsstijgingen. De huidige ondersteuning beschermt bedrijven daar echter niet tegen omdat de ondersteuning afgestemd is op grote windturbines die hun productie 100% injecteren in het net. Een hoge energieprijzen is bijgevolg positief voor de eigenaars van grote windturbines. Voor de eigenaars van KMWT's is het net andersom, omdat ze alle geproduceerde energie zelf gebruiken. Bij hoge energieprijzen dalen de groenestroomcertificaten en daalt dus het rendement op hun investering, omdat de hogere energieprijzen aan de eigenaars zelf moet worden doorgerekend.

Een tweede probleem met de huidige regelgeving is het feit dat voor alle windturbines van 10 kWe tot 3 MWe én van 3 MWe tot 4,5 MWe even hoge groenestroomcertificaten worden toegekend (zie artikel 6.2/1.2. van het Energiebesluit). Middelgrote windturbines met een vermogen van 200 tot 300 kWe worden dus op dezelfde manier behandeld als een grote windturbine van 2,2 MW. Door de recente wijziging die vanaf 5 februari 2018 van kracht is, is de berekening van de onrendabele top (OT) weliswaar verder opgesplitst van 10 kWe tot en met 3 MW, en van 3 MW tot en met 4,5 MWe, maar het probleem voor middelgrote windturbines blijft hetzelfde. De JERTS-studie roept op om, naar analogie van de opgesplitste OT-berekening bij PV-installaties, een aparte OT-berekening in te voeren voor middelgrote windturbines, bijvoorbeeld tot 500 kW, waarbij rekening moet worden gehouden met een zeker percentage van zelfafname. Een onrendabele top invoeren voor kleinere windturbines is echter niet de oplossing. De OT garandeert immers alleen een rendement op de investering en beschermt niet tegen stijgende energieprijzen. Als echter wordt overgeschakeld naar een investeringssubsidie in plaats van een exploitatieondersteuning via groenestroomcertificaten, dan krijgt een middelgrote onderneming ook zekerheid dat de energieprijzen op langere termijn niet voor problemen zullen zorgen. Het is die garantie waar bedrijven om vragen.

Een investeringssubsidie die alleen bij de opstart ondersteuning geeft, biedt extra voordelen. In tegenstelling tot de ondersteuning met bandingfactoren dekt zo'n subsidie wel bedrijven in tegen stijgende energieprijzen. Daarnaast is de toekenning ervan ook administratief eenvoudiger: een bedrijf vraagt maar één keer een subsidie aan en hoeft niet jaarlijks zijn certificaten aan te vragen, wat voor een sterke administratieve lastenverlaging zorgt. De groenestroomproductie kan bovendien via een online module worden gevolgd, zodat het bedrijf en het Vlaams Energieagentschap (VEA) automatisch op de hoogte worden gebracht van de productie. Bij de huidige regeling voor groenestroomcertificaten op basis van de bandingfactor moet een bedrijf immers jaarlijks opnieuw een aanvraag tot ondersteuning indienen, en geeft de ondersteuning alleen een zekerheid op de investering en geen bescherming tegen stijgende energieprijzen. Een investeringssubsidie is ook belangrijk omdat KMWT's heel kapitaalintensief zijn. Een investeringssubsidie verlaagt bijgevolg de totale financieringsbehoefte. Daardoor worden de relatief hoge investeringen per kW gemakkelijker terugbetaalbaar. KMWT's hebben het voordeel dat ze ten opzichte van de hoge investeringskosten ook een hogere opbrengst per geproduceerde kWh hebben omdat er sprake is van autoconsumptie, wat voor een hogere valorisatie van de geproduceerde energie zorgt.

Kmo's die energie produceren met middelgrote windturbines, kunnen bovendien ook een beroep doen op de verhoogde investeringsaftrek van 13,5%. Landbouwbedrijven kunnen op dit ogenblik ook een aanvullende investeringssteun krijgen van 30% via het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds. De voor- en nadelen zouden elkaar in evenwicht kunnen houden, maar zorgen er alvast voor dat de berekeningsmethodiek van het VEA voor grote windturbines niet van toepassing is op kleine en middelgrote windturbines.

Het geven van investeringssteun heeft als extra voordeel dat het de mogelijkheid biedt om de ondersteuning te tenderen onder een gesloten enveloppe. Dat houdt in dat de volgorde waarin de steun wordt toegekend, afhangt van het gevraagde steunbedrag: de projecten die het minst financiële steun vragen aan de overheid, krijgen als eerste de investeringssteun en de steun wordt zo verder toegekend tot de uitgetrokken budgetten van de bieding opgebruikt zijn. Zo krijgen alleen de meest efficiënte projecten op de beste locaties ondersteuning, op basis van een goede kosten-batenanalyse. Dat maakt het budget beheersbaarder, maar zorgt er ook voor dat de middelen van de overheid op een zo efficiënt mogelijke manier worden toegekend.

Kleine windmolens op laagspanning krijgen vandaag geen ondersteuning via groenestroomcertificaten omdat gebruikers ervan, net als voor zonnepanelen, een beroep kunnen doen op het voordeel van de terugdraaiende teller. Voor het gebruik ervan moet er, net als bij de zonnepanelen, een prosumententarieef worden betaald op basis van het vermogen van de omvormer. Omdat de sector van de kleine windmolens nog volop in ontwikkeling is, zal er nog heel wat moeten gebeuren op het vlak van normering en onderzoek. Een afzonderlijke tendering, gecombineerd met het inzetten op verder onderzoek en verdere ontwikkeling om de prestaties van de kleine windturbines te verbeteren, is dan ook aan te raden.

4. Het stimuleren van onderzoek naar en ontwikkeling van kleine en middelgrote windturbines

Het huidige beleidskader voor middelgrote windturbines leidt ertoe dat Vlaamse producenten van middelgrote windturbines onvoldoende kansen krijgen. Dat maakt het voor de Vlaamse bedrijven die in deze sector actief zijn moeilijk, zeker in een internationale context. Het ondersteunen van onderzoek naar de toepassing van KMWT kan de sector extra kansen geven om zich verder uit te bouwen.

4.1. Kwaliteitsgarantie voor kleine en middelgrote windturbines

Ten opzichte van de grote windturbines bevinden de middelgrote en vooral de kleine windturbines zich in een nog prille ontwikkelingsfase. Er zijn nog grote verschillen in kwaliteit tussen de KMWT's en daarom is het belangrijk dat een goede certificering wordt uitgewerkt. Een goede certificering van de KMWT zou de geloofwaardigheid en de professionaliteit van de sector ten goede komen, en zou de consument beter beschermen. Vlaanderen zou daarin kunnen helpen door aan de sector te vragen om te werken naar een certificering voor kleine en middelgrote windturbines. De nodige onderzoeksinstellingen die deze vorm van kwaliteitscontroles kunnen vormgeven, zijn immers al beschikbaar, zodat een Vlaams kwaliteitslabel voor KMWT's kan worden uitgewerkt.

4.2. Onderzoek naar prestatieverbetering van kleine en middelgrote windturbines

Naast een kwaliteitsgarantie is er ook behoefte aan meer onderzoek en ontwikkeling, die de levensduur en de prestaties van KMWT's bevorderen. Zo werd tijdens de hoorzitting geopperd om onderzoek te doen naar de meest gepaste omvormers voor KMWT's zodat ze een maximale levensduur hebben. Daarnaast kan de materiaalkeuze en de vorm van de windturbines een belangrijke impact hebben op de prestaties en levensduur ervan. Extra onderzoek, dat toegespitst is op de keuze van materiaal en omvormers, kan daarin richting geven voor de volgende generatie KMWT's.

Daarnaast is er ook meer onderzoek nodig naar de gevolgen voor de natuur. Zo moet de invloed van KMWT's op vleermuizen en op akker- en weidevogels beter in kaart worden gebracht omdat de ashoogte van dit soort turbines lager is. Op basis daarvan kunnen ook verzachtende maatregelen worden uitgetest, zodat voor de best mogelijk inplanting van KMWT's kan worden gekozen. Die initiatieven kunnen vervolgens in de omzendbrief voor KMWT's worden opgenomen.

4.3. KMWT's in smart grids door vraagsturing

De sector van KMWT's is volop in ontwikkeling. Er is een experimentele zone nodig waarin bedrijven kunnen experimenteren. Zo is er bijvoorbeeld vraag naar om een windturbine te kunnen delen tussen twee aansluitingen. Experimentele zones maken het mogelijk om daarvoor de meest optimale opstelling te vinden, zodat energie tussen twee sites kan worden gedeeld. Het is ook mogelijk om het distributienet te gebruiken en via een virtuele meter boven de twee sites de energie tussen

de twee sites te verdelen en alleen de netto-energiestromen van beide sites aan te rekenen. Wat een eerlijk distributienettarief is om die vorm van energiedelen te stimuleren, blijft echter de vraag.

Bedrijven met middelgrote windturbines kunnen bovendien door vraagsturing (load shifting) ertoe bijdragen dat het net in evenwicht wordt gehouden, door hun verbruik af te stemmen op hun groenestroomproductie. Het is niet alleen goed voor het net, het zorgt ook voor een betere valorisatie van de energie die geproduceerd wordt. Lokaal verbruikte energie heeft immers een waarde van ongeveer 96 euro/MWh, terwijl geïnjecteerde energie een waarde heeft van 34,1 euro/MWh. Op die manier wordt niet alleen de autoconsumptie gemaximaliseerd en wordt het net het minst belast, maar het zorgt bovendien voor een hoger rendement op de investering. Uit de hoorzitting blijkt dat die 'load shifting' bij bijvoorbeeld landbouwbedrijven nog niet optimaal verloopt en daar nog meer onderzoek naar nodig is. Het inzetten op slimme windturbines en op bedrijven zal in de toekomst een belangrijke rol spelen in het bewaren van de netstabiliteit.

5. Windplan voor kleine en middelgrote windturbines

Middelgrote windturbines in Vlaanderen zouden een kans moeten krijgen, maar daarvoor zijn vandaag niet alle randvoorwaarden vervuld. Hoewel Vlaanderen de juiste windomstandigheden heeft en er voldoende locaties zijn waarop middelgrote windturbines economisch potentieel hebben, zijn er nog tal van werkpunten op het vlak van de regelgeving en moet de financiering waarop middelgrote windturbines een beroep kunnen doen, verduidelijkt worden.

Met de conceptnota's betreffende de realisatie van een 'Fast lane' voor windenergie en Windkracht 2020 zet Vlaanderen momenteel vooral in op een nieuw regelgevend kader en de aanduiding van potentiezones voor grootschalige windturbineprojecten. Vlaanderen heeft daarom, net zoals voor de grote windturbines, een windplan voor middelgrote windturbines nodig. Een windplan brengt in overleg met de stakeholders de mogelijkheden en verbeterpunten op het vlak van het omgevingsbeleid, de financiering en andere lasten in kaart. De Vlaamse Regering zal verschillende aspecten uit het windplan voor grote windturbines kunnen overnemen in het windplan voor middelgrote windturbines. Zo moet er bijvoorbeeld ook bij middelgrote windturbines rekening worden gehouden met de nabijheid van luchthavens, maar ze kunnen veel dichter staan omdat ze minder hoog zijn. Aangezien middelgrote windturbines in de praktijk voor veel minder last zorgen dan grote windturbines, kan die zone verder gedifferentieerd worden naargelang van de hoogte van de turbine. De huidige uitsluitingszones voor middelgrote windturbines zijn dus niet noodzakelijk van toepassing. Het zou goed zijn om accurate gebieden af te bakenen waarin middelgrote windturbines zeker een kans moeten krijgen.

De geïnstalleerde werkgroepen voor het windplan kunnen ook ingezet worden om de rol van middelgrote windturbines in Vlaanderen te bespreken en zo snel tot een windplan voor middelgrote windturbines te komen. Zo worden de aanwezige structuren en expertise optimaal benut en kan de doorlooptijd voor het windplan van middelgrote windturbines verkort worden.

Net als bij grote windturbines is het belangrijk om met de omwonenden aan een draagvlak te werken. Het is dus belangrijk om toekomstige eigenaars van een middelgrote windturbine voldoende instrumenten te geven om omwonenden te informeren bij de realisatie van hun project. Een windgids, afgestemd op kleine en middelgrote windturbines, zou een soort van een handboek kunnen zijn, met informatie over hoe iemand die een KMWT wil plaatsen, het best te werk kan gaan.

6. Conclusie

De indieners van deze conceptnota vragen aan de Vlaamse Regering om:

- 1° het ruimtelijk beleid en het energiebeleid te laten inspelen op de mogelijkheden van kleine en middelgrote windturbines voor kleine en middelgrote ondernemingen en op de mogelijkheden van kleine windturbines voor appartementsgebouwen en afgelegen woningen, en daarvoor in overleg met alle stakeholders:
 - a) de verbeterpunten voor het beleid rond kleine en middelgrote windturbines in kaart te brengen;
 - b) in te zetten op het verlagen van de administratieve lasten en overheadkosten voor het aanvragen van een vergunning voor een kleine en middelgrote windturbine, bijvoorbeeld door het beperken van de verplichting om nieuwe, extra studies uit te voeren naar het windpotentieel en de lokalisatie, en in te zetten op de al beschikbare kennis en op gestandaardiseerde afwegingskaders;
- 2° het beleidskader en de omzendbrief rond windturbineprojecten in Vlaanderen aan te passen. Dat houdt in dat er een uniforme en eenduidige typologie wordt uitgewerkt, die aangepast is aan het kader van de omgevingsvergunning, en er een duidelijke leidraad wordt opgesteld aan de hand waarvan kleine en middelgrote windturbines kunnen worden ontwikkeld;
- 3° een windgids voor kleine en middelgrote windturbineprojecten op te maken, waarin goede voorbeelden worden belicht en het draagvlak voor middelgrote windturbines wordt versterkt;
- 4° het huidige ondersteuningskader voor kleine en middelgrote windturbines op land te evalueren en te onderzoeken hoe een investeringssubsidie een betere en efficiëntere piste is om de ontwikkeling van middelgrote windturbines te stimuleren en de energiekosten voor kleine en middelgrote ondernemingen op langere termijn onder controle te brengen;
- 5° tendering met een gesloten enveloppe voor kleine en middelgrote windturbines uit te werken, waarbij kleine en middelgrote windturbines afzonderlijk worden getenderd;
- 6° middelgrote windturbines mee in te schakelen in de ontwikkeling van smart grids en er experimentele zones voor mogelijk te maken, en daarnaast ook te investeren in onderzoek naar vraagsturing met kleine en middelgrote windturbines;
- 7° onderzoek te faciliteren dat het prestatierendement en de kwaliteit van kleine en middelgrote windturbines verbetert;
- 8° een kwaliteitskader voor kleine en middelgrote windturbines mee te helpen uitbouwen, zodat investeerders een grotere investeringsgarantie krijgen;
- 9° al die maatregelen te bundelen in een windplan voor kleine en middelgrote windturbines.

Andries GRYFFROY
Axel RONSE
Wilfried VANDAELE
Bart NEVENS
Lieve MAES
Sofie JOOSEN